НІВА

V ГОД ВЫДАННЯ № 8 (208)

21 ЛЮТЫ 1960 г.

БЕЛАСТОК

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Цана 60 гр. Cena 60 gr.

ПОСПЕХАЎ ВАМ, ТАВАРЫШЫ ДЭЛЕГАТЫ

20 і 21 лютага будзе праходзіць у Беластоку VIII ваяводская канферэнцыя Польскай Аб'яднанай Рабочай партыі.

Канферэнцыя ацэніць дагэтуляшнюю працу партыйнай арганізацыі Беласточчыны, яе кіруючую ролю ў эканамічным і палітычным жыцці ваяводства, а таксама выпрацуе план і метады далейшага ўсебаковага развіцця Беласточчыны.

З кожным годам шырокія слаі нашага грамадства штораз большую ўвагу ўдзяляюць партыйным канферэнцыям.

І гэта зусім не выпадкова. Людзі разумеюць, што перамены, якія адбываюцца ў іх штодзённым, не заўсёды яшчэ лёгкім жыцці, пастаянны рост добрабыту ўсяго грамадства, адбываюцца пад кіраўніцтвам нашай партыі.

Хопіць паглядзець на тое, што зроблена ў нас за гады народнай улады. Хопіць параўнаць жыццё колішняе, зрэшты, не так далёкае, 8—10 гадоў таму назад, з нашым сучасным жыццём. Якія ж велізарныя перамены!

Калі браць пад увагу жыццё нашай беларускай нацыянальнай меншасці на Беласточчыне, дык гэтыя перамены будуць непараўнальна больш відавочнымі.

Каб гэтыя ўсе перамены маглі здзейсніцца, патрэбны былі велізарныя намаганні ўсяго насельніцтва Беласточчыны. Беларусы, пражываючыя на Беласточчыне, супольна з усім насельніцтвам, таксама не шкадавалі сваіх сіл у пабудове новага жыцця.

Але ва ўсіх гэтых намаганнях неабходны быў добры кіраўнік і арганізатар. Такім арганізатарам і кіраўніком усіх пачынанняў у галіне гаспадарчага, палітычнага і культурнага развіцця ваяводства з'яўляецца нашая партыйная арганізацыя.

І таму насельніцтва Беласточчыны, а ў яго ліку і нашая нацыянальная меншасць, удзяляе шмат увагі партыйнай канферэнцыі.

Пастановы, якія будуць прыняты партыйнай канферэнцыяй будзе рэалізаваць і нашае Беларускае грамадска - культурнае таварыства. А трэба сказаць, што нам трэба папрацаваць яшчэ нямала, каб, выконваючы рашэнні партыі, больш актыўна садзейнічаць усяму таму, што выцягвае нашыя вёскі з існуючай яшчэ культурнай і гаспадарчай адсталасці.

І таму, мы з вялікай увагай будзем вывучаць партыйныя пастановы, якія будуць прыняты ваяводскай канферэнцыяй і з поўнай адданасцю справе сацыялістычнага будаўніцтва будзем ажыццяўляць іх сваёй дзейнасцю.

Поспехаў Вам, таварышы дэлегаты! Як найлепшых вынікаў у час працы VIII ваяводскай партыйнай канферэнцыі!

22 лютага г. г. мінае 150 год з дня нараджэння геніяльнага польскага кампазітара Фрыдэрыка Шапэна.

На здымку помнік Шапэну ў Варшаве. На стар. 3 чытайце «Фрыдэрык Шапэн».

ПЕРАДЗ'ЕЗДАЎСКАЯ ДЫСКУСІЯ

ВАКОЛ ПРАБЛЕМАЎ ПРАЦЫ НАВУКОВАГА ГУРТКА

Вельмі добра, што на старонках «Нівы» разгарнулася перадз'ездаўская дыскусія. Яна пазнаёміць шырокі круг чытачоў з працай Галоўнага Праўлення нашага Таварыства за прайшоўшы час і ўскрые яе недахопы. Нядрэнна было б, каб кожны член Прэзідыума ГП прыняў у ёй удзел і крытычна ацаніў адрэзак працы, за які быў адказны. Пабочнаму чытачу ўсё ж менш вядомы праблемы і дасягненні культурна - асветнай дзейнасці Таварыства.

У гэтым артыкуле хочацца крануць пытанне аб працы навуковага гуртка.

Зараджэнне думкі аб стварэнні навуковага гуртка было крыху выпадковым. Збіралася маладая інтэлігенцыя паасобна і разам у рэдактара «Нівы» тав. Г. Валкавыцкага, дыскутавала над патрэбай пачынання навуковых доследаў у галіне культуры, эканомікі, мінулага Беласточчыны, жыццё якой у навуковай літаратуры асветлена недастаткова. Адны пачалі пісаць невялікія артыкулы ў «Ніву», іншыя падбіраць тэматыку і збіраць матэрыялы. Дайшло да першай сходкі, на якой быў арганізаваны навуковы гурток, выбраны старшыня (мгр. Якубюк), устаноўлен арыентацыйны план працы.

Аднак хутка старшыня пакінула Беласток, а арганізацыйныя недахопы затармазілі працу. У верасні мінулага года, як аб гэтым пісалася ў «Ніве», арганізавана было пры дапамозе інструктара ГП тав. С. Яновіча пасяджэнне гуртка, на якім быў зацверджан план выдавецкай дзейнасці на бягучы і будучы год, а мне было даручана выконваць абавязак старшыні навуковага гуртка.

За прайшоўшыя чатыры месяцы, мы зрабілі нямнога. Але з упэўненасцю можна сказаць, што зборнік навуковых прац у III квартале гэтага года выйдзе ў свет. Ужо выдзеліліся дзве секцыі гуртка — філалагічная і эканамічная, якія гуртуюць разам каля 20 даследчыкаў - энтузіястаў, дзеячоў прадпрыемстваў і г. д. Некаторыя таварышы (мгр. Канапацкі, Юзвюк) ўзяліся абслугоўваць па некалькі народных універсітэтаў у вёсках, а мгр Склубоўскі піша цыкл радыёперадач з гісторыі Беларусі для гайнаўскага радыёвузла.

Ёсць невялікі пачатак. Але найцяжэйшы перыяд, перыяд неарганізаванасці і пошукаў у напрамках працы гуртка, ужо прайшоў. (Працяг на стар. 2)

ВАКОЛ ПРАБЛЕМАЎ ПРАЦЫ НАВУКОВАГА ГУРТКА

(Працяг са стар. 1)

У 1960 годзе жадалі б мы яшчэ многага. Але не ўсё ад нас залежыць. У першую чаргу хацелі б павялічыць колькасць нашых радоў. Як старшыня, проста заклікаю беларускую, ды і не толькі беларускую, інтэлігенцыю да супрацоўніцтва ў навуковым гуртку. Хацелі б мець сотні членаў, якіх цікавіць беларуская праблематыка, у тым ліку, асабліва праблематыка Беласточчыны. Нам зусім чужая думка аб ізаляванасці або замкнутасці. Ужо навязваем супрацоўніцтва з Беластоцкім Людазнаўчым Таварыствам, з ВДК, ТВП і г. д. Пачынаем планаваць выдавецкую дзейнасць, трэба было б навязаць лепшае супрацоўніцтва з ТППР, пазнаёміць шляхам арганізавання лекцый польскую грамадскасць з беларускай культурай, беларуска - польскімі сувязямі, супрацоўнічаць з рэдакцыяй беларускіх радыёперадач Польскага радыё ў Беластоку, напісаць цікавы артыкул у «Ніву».

Узрост колькасці членаў навуковага гуртка, несумненна, вызаве патрэбу ўтварэння новых секцый, якія высунуць іншыя формы дзейнасці.

А колькі працы на вёсцы! Многа гаворыцца аб сельскагаспадарчай адукацыі, працы сельскагаспадарчых гурткоў, народных універсітэтаў і г. д., сцвярджаецца недастатковая заахвочанасць моладзі да ведаў. Усё гэта вынік недахопу належных кадраў.

У нашых магчымасцях было б правядзенне, напрыклад, раз у паўгода хоць бы адной гутаркі, вечарыны, лекцыі спецыяліста. Калі моладзь не цікавіцца гісторыяй ці эканомікай, трэба пачаць ад азнаямлення яе з абслугоўваннем электраабсталявання ў сваёй хаце або абслугоўвання сельскагаспадарчых машын, станкоў. Усюды патрэбны кадры. Такія кадры ў нас ужо ёсць. Але не хапае арганізаванасці. Кожны выконвае штодзённа абавязкі, мае да таго сямейныя клопаты, грамадскія абавязкі і думае, што больш ужо нічога не зможа даць грамадству.

Прыналежнасць да навуковага гуртка патрабуе працы, а распрацаванне тэмы - адказу ад часткі адпачынку, нядзель, гулянняў і т. п. Але праца такая дае многа карысці грамадскасці, уносіць ажыўленне і ўзбагачае дзейнасць Таварыства, а члену гуртка прыносіць многа задавалення.

Прыемна паглядзець на мітусню, смех, жыццерадаснасць, дзесяткаў харыстаў у прасторным памяшканні Галоўнага праўлення, якія тут, здаецца, найпрыемней праводзяць вольны ад працы час. Прыемна было б, каб наш гурток налічваў столькі ж, хаця крыху паважнейшых з увагі на гады, абавязкі працы і сям'і, членаў - энтузіястаў навуковых даследаў.

МГР. УЛАДЗІМІР ЮЗВЮК
Старшыня Навуковага гуртка пры ГП БГКТ

З жыцця БГ-КТ

БЕЛАСТОК

6 лютага г. г. у памяшканні Галоўнага праўлення БГКТ у Беластоку адбылася ўрачыстасць пераказання Беларускага хору новаму дырыжору Міхасю Ануфрыеву.

Хор выканаў некалькі песень пад кіраўніцтвам дагэтуляшняга дырыжора — Гелены Зюлкоўскай. Затым наступіў урачысты момант — пажацце рук абодвух дырыжораў і ўручэнне ім букетаў прыгожых кветак. Старшыня ГП БГКТ тав. У. Станкевіч у кароткіх шчырых словах падзякаваў грам. Г. Зюлкоўскай за яе ўклад у развіццё хору, а новаму дырыжору пажадаў поспехаў у далейшым дасканаленні нашых харыстаў.

У сваю чаргу грам. М. Ануфрыеў падзякаваў за даручэнне яму Беларускага хору і запэўніў, што пакладзе ўсе намаганні, каб наш хор меў чым ганарыцца.

Жадаем дырыжору Міхасю Ануфрыеву добрай працы і здароўя.

М. К.

ВАРШАВА

5 лютага г. г. у Варшаўскім Аддзеле БГКТ адбыўся аўтарскі вечар Янкі Дубіцкага. Аўтар прачытаў на пачатак два новыя апавяданні: «Мурам насупраць» і «Жыццё пачынаецца нанава». Пасля аўтар чытаў апавяданні, замешчаныя ў «Літаратурнай старонцы».

Прысутныя прынялі творы маладога пісьменніка вельмі цёпла і зычліва. На заканчэнне вечара слухачы пажадалі аўтару добрых поспехаў і выразілі жаданне, каб аўтар у хуткім часе мог даць наступны аўтарскі вечар.

Янка Анісэровіч.

ШЧЭЦІН

Чарговы літаратурны вечар членаў гуртка БГКТ у Шчэціне адбыўся 24 студзеня. Гэта быў першы вечар у гэтым годзе. Тэматыка вечара прысвечана была італьянскаму паэту - лірыку, лаўрэату прэміі Нобля за 1959 г. у галіне літаратуры — Сальваторо Куасімодо. Вечар гэты падрыхтавала студэнтка Настаўніцкай студыі ў Шчэціне — Кіра Петрашэвіч. Вечар адбыўся ў памяшканні Клуба ТППР.

З УСПАМІНАЎ АБ КОЛАСЕ

У рэдакцыю ўвайшоў вельмі пажылы чалавек. Ён апусціўся на запрапанаванае крэсла і без слова працягнуў канверт. У канверце аказаўся ліст ад Якуба Коласа.

Я са здзіўленнем паглядзеў на прыбыўшага.

— Вы асабіста ведалі Якуба Коласа?

Твар майго субяседніка ажывіўся.

— Значыць, вы разумееце ў чым справа, — адказаў ён. — Я Канстанцін Саўчук, былы выпускнік Сельскагаспадарчай акадэміі ў Маскве, цяпер ужо пенсіянер, жыву ў Беластоку — прадставіўся ён і пачаў расказваць.

* * *

У гадах 1905 — 1908 я вучыўся ў педагагічным інстытуце ў Вільні. Жыў я ў інтэрнаце. У пакоі, разам са мной жылі мае сябры Лука Гарбацэвіч і Сямён Анішчук. Гарбацэвіч знаў асабіста Якуба Коласа, які працаваў тады у «Нашай Ніве». У сваім кругу мы часта гаварылі аб Коласе. Колас быў тады ўжо шырока вядомы ў Віленскіх кругах як здольны малады пісьменнік, які пісаў на беларускай мове і сярод нас карыстаўся асаблівай павагай. Нават адзін з тагачасных польскіх тыднёвікаў назваў Коласа беларускім Шаўчэнкам.

Мы ведалі і аб тым, што яшчэ раней, у 1898 годзе, калі Колас вучыўся ў нашым інстытуце, пісаў ён адной на ўроку рускай мовы сачыненне на вольную тэму. Калі настаўнік прынёс на наступны ўрок сшыткі, ён звярнуўся да Коласа і папрасіў яго дазволу затрымаць яго сшытак у сябе. Сачыненне вельмі спадабалася настаўніку.

Мы ведалі Коласа са старонак друку, і расказы аб прабыванні Коласа ў нашым інстытуце напаўнялі нас жаданнем пазнаёміцца з ім асабіста.

Пад канец 1905 года адбылася першая сустрэча з Коласам. Наш сябра Лука Гарбацэвіч запрасіў Коласа да нас у пакой.

З першага знаёмства мы вельмі зблізіліся з будучым беларускім песняром. Коласа нельга было не любіць. Ён вельмі хутка згуртоўваў вакол сябе людзей сваёй непасрэднасцю, едкім гумарам, талентам і ўважлівымі адносінамі да сяброў. З гэтых часоў і пачалося нашае сяброўства. Мы вельмі зжыліся з Коласам. Амаль увесь свой вольны час ён праводзіў з намі.

(Працяг на стар. 3)

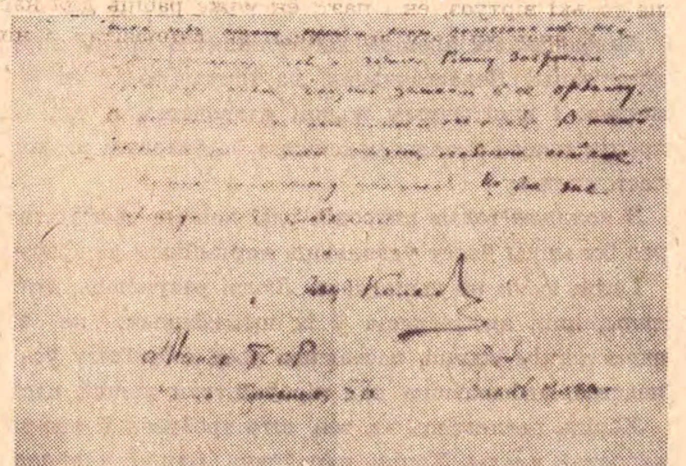

Фрагмент ліста Якуба Коласа да Канстанціна Саўчука.

ГЕОРГІ БРАНЦАЎ

маёр Стажараў

ПЕРАКЛАД ХВЕДАРА АСІНІЧА

РАШЭННІ

Дзень пачаўся налётам бамбардзіроўшчыкаў. Праз паўгадзіны пасля бамбардзіроўкі мяне выклікаў падпалкоўнік Фірсанаў.

— Што ты скажаш, тварыш Стажараў, калі табе запрапаную яшчэ раз накіравацца ў тыл ворага? — спытаў ён.

— Выканаю любое заданне, — адказаў я.

— Добра! Зараз з табою будзе гутарыць па гэтаму пытанню палкоўнік.

І Фірсанаў выйшаў. Гэта было на другі дзень пасля майго вяртання з Урала. Фірсанаў вярнуўся ў кабінет з Рашотавым.

— Значыць, вырашылі яшчэ раз пабываць на тым баку? — спытаў палкоўнік, вітаючыся са мною.

Пытанне Рашотаў паставіў такім тонам, быццам не ён з'яўляўся ініцыятарам новай паездкі, а я. Таму мне засталося толькі паўтарыць за ім:

— Так, вырашыў.

— Вось і цудоўна! — адобрыў палкоўнік. Затым, не зводзячы вачэй з майго твару, загаварыў:

— Улічыце, маёр: паездка будзе незвычайнай. Вы пойдзеце ў логава ворага, дзе вам давядзецца дзейнічаць аднаму. Пойдзеце на выключнае заданне, вельмі выключнае. Вашы вочы павінны ўсё бачыць, вушы — усё чуць. Часта трэба будзе ўсміхацца, калі хацелі б плакаць.

— Вы, здаецца, прабуеце адмовіць мяне, таварыш палкоўнік? — іранічна заўважыў я.

— Не, я не збіраюся вас адмаўляць, хоць вы маеце поўнае права адмовіцца. Я толькі хачу ў агульных рысах сказаць, што чакае вас. Хачу падкрэсліць, што гутарка ідзе не аб звычайнай кароткай разведцы, а аб спецыяльным, доўгачасовым заданні, на якое трэба ісці добраахвотна, прадбачваючы ўсю небяспеку.

— Але ж нехта павінен ісці? — спытаў я.

— Так, безумоўна.

— Дык пайду я!

— Добра, — сказаў палкоўнік. — Прыступім адразу да справы... — І палкоўнік расказваў, чаму ўзнікла пытанне пасылаць мяне ў тыл ворага.

Губарт чакае Брызгалава. Ён паслаў яго з разлікам на хуткае вяртанне. Брызгалаў, па прычынах ад яго незалежных, вярнуцца не можа. Ён удачна прызямліўся, але па дарозе да Саўрасава трапіў пад бамбардзіроўку і яму перабіла ногі. Брызгалаў ляжыць у гіпсе. Аб хуткім вяртанні не можа быць і мовы. Саўрасава ён выклікаў тэлеграмай, а той, не маючы магчымасці выехаць да Брызгалава сам, даручыў гэту місію «надзейнаму чалавеку».

Гэты ж чалавек павінен з'явіцца замест Брызгалава да Губарта.

— Цяпер ясна, у чым справа? — спытаў палкоўнік.

— Ясна, — паўтарыў я машынальна, так як у галаве ўжо нарадзіліся сотні думак.

Палкоўнік заўважыў мой стан.

— Думаеце? — спытаў ён і сам адказаў: — Ёсць аб чым падумаць. Ідзіце, падумайце добранька, магчыма з'явіцца прапановы. Тады зойдзеце, прадожым гутарку. Аднак доўга раздумваць нельга — часу няма. Вы ж ведаеце, што Брызгалаў атрымаў

17 18

ФРЫДЭРЫК ШАПЭН

(ДА 150-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ)

Шапэн авалодаў людскімі сэрцамі амаль ад сямігадовага ўзросту, калі апублікаваў свой першы твор і выступіў з першым публічным канцэртам. Геніяльны аднагодак Шапэна, нямецкі кампазітар Робэрт Шуман, сказаў па прычыне аднаго з самых ранніх твораў Шапэна: «Капялюшы далоў, панове, перад вамі геній!»

Сярод паклоннікаў шапэнаўскага генія былі такія выдатныя яго сучаснікі як Генрых Гайнэ, Онорэ дэ Бальзак, Адам Міцкевіч, Жорж Санд, якія, дарэчы, былі блізкімі сябрамі кампазітара.

Думаем, што не без цікавасці будзе ў 150-ую гадавіну з дня нараджэння Шапэна звярнуцца да яго сучаснікаў і сяброў, каб дапамаглі расказаць нашым чытачам аб адной з самых яркіх адзінак чалавецтва.

Шапэн пісаў у часы, калі польскі народ у вострай барацьбе змагаўся за сваю нацыянальную незалежнасць. Гарачая любоў да сваёй краіны і народу былі магутнай сілай, якая натхняла Шапэна на творчыя подзвігі.

»Калі б магутны манарх Поўначы (рускі цар. — Р. Л.) ведаў, які небяспечны вораг пагражае яму ў шапэнаўскіх творах, у простых мелодыях яго мазурак, ён забараніў бы гэтую музыку. Творы Шапэна — гэта пушкі, схаваныя ў кветках», — сказаў Шуман.

Перад самым лістападавым паўстаннем Шапэн выехаў за граніцу.

Неўзабаве ўспыхнула паўстанне. Шапэн балюча перажывае падзеі, якія адбываюцца ў Польшчы.

«Дарма Мальфацці (вядомы ў Вене лекар, любіцель музыкі, сябар Бетховена — Р. Л.) намагаецца мяне пераканаць, што ўсякі артыст касмапаліт... як артыст — я яшчэ ў калысцы, а як паляк — я ўжо пачаў трэці дзесятак...» — пісаў Шапэн свайму настаўніку Язэпу Эльснеру.

На першым парыжскім канцэрце Шапэна прысутнічаў Ферэнц Ліст, выдатны венгерскі кампазітар і піяніст. Яго цалкам захапіла музыка Шапэна, і ён потым аб гэтым канцэрце пісаў: «Гарачыя апладысменты, якімі яго тады ўзнагародзілі, здаліся мне недастатковай данінай прызнання гэтаму самабытнаму таленту, які прынёс нам столькі цудоўных адкрыццяў, а мастацтва павёў па шляхам, дагэтуль невядомым».

Ліст гаварыў таксама, што музыка і ігра Шапэна выклікалі пачуццё «захаплення, трапятання, нясмеласці, якое апаноўвае сэрца паблізу незвычайных істот, паблізу тых, каго не можам разгадаць, зразумець, ахапіць...»

Надзвычай паэтычна пісаў аб Шапэне гордасць нямецкай паэзіі Генрых Гайнэ: «Прырода... дала яму далікатную, стройную, крыху хваравітую фігуру, высокароднейшае сэрца і геній. Так, Шапэна трэба назваць геніем у поўным сэнсе гэтага слова; ён не толькі віртуоз, ён і паэт; ён можа рабіць для нас нагляднай паэзію, якая жыве ў яго душы; ён кампазітар, і нішто не можа зраўняцца з той асалодай, якую ён дае нам, калі сядае за раяль і імправізуе... тут жа відаць, што ён нарадзіўся тамсама, дзе Моцарт, Рафаэль, Гётэ: сапраўдная бацькаўшчына яго — фантастычнае царства паэзіі. Калі ён сядзіць за раялем і імправізуе, у мяне на душы становіцца так, быццам да мяне прыйшоў зямляк з дарагой радзімы і расказвае мне аб цікавейшых рэчах, якія здарыліся там у час маёй адсутнасці... Часам мне хочацца перабіць яго пытаннямі: а як маецца цудоўная русалка, якая ўмела так какетліва накідваць сярэбранае пакрывала на свае зялёныя кучары? Ці ўсе яшчэ ружы ў нас так палымяна гордыя? Ці ўсё яшчэ нашы дрэвы так прыгожа спяваюць пры месячным святле...?»

Высокую ацэнку Шапэну дае славуты нямецкі кампазітар Фелікс Мэндэльсон у адным з лістаў да сваей маці, дзе параўноўвае Шапэна з Паганіні і называе яго «першым з усіх піяністаў».

Вядомая французская пісьменніца, Жорж Санд, з якою Шапэна злучала вялікая любоў, так піша аб прэлюдыях Шапэна, якія ён напісаў у час супольнай іх пабыўкі на востраве Маёрка: «Шматлікія з іх выклікаюць ва ўяўленні... гукі пахавальных песнапенняў... іншыя — меланхалічныя і пяшчотна свежыя... А трэція — поўны сумнай тугі, і, цешачы вуха, напаўняюць ваша сэрца роспаччу...»

Шапэн любіў іграць у невялікім коле сяброў. Гэтыя музыкальныя вечары апісаў адзін з сучасных яму музычных дзеячоў Эрнэст Легуве: «Сеўшы за раяль, Шапэн зазвычай іграў да зморанасці. Ён адчуваў і мы адчувалі, што нейкая частка яго жыцця адыходзіла разам з гукамі ён не хацеў затрымацца і ў нас не было сіл яго затрымаць. Хваляванне, якое спальвала яго, ахапляла і ўсіх нас!

Аднак быў адзін надзейны сродак адарваць яго ад раяля — гэта папрасіць яго выканаць пахавальны марш, які ён напісаў пасля няшчасцяў Польшчы. Ніколі ён не адмаўляўся яго выканаць; але, калі толькі закончыў апошні такт, браў свой капялюш і выходзіў».

З асаблівым натхненнем іграў Шапэн на адзіноце са сваімі сябрамі — палякамі. Яны яму напаміналі далёкую радзіму.

Каб перадаць сілу гэтай ігры, прывядзем толькі адзін урывак з пісьма Шапэна да Дэльфіны Патоцкай: «Зноў бачыў Міцкевіча... ведаючы, чаго ён прыходзіць, тут жа саджуся іграць... Апошні раз вельмі многа іграў яму, баяўся абарочвацца, але чуў, што ён плача. А потым, калі ён адыходзіў, я сам дапамагаў яму апрануцца, не хацеў, каб лакей бачыў яго заплаканым. Міцкевіч чула абняў маю галаву, моцна пацалаваў у лоб і прагаварыў першы раз за вечар словы: «Дзякую табе, перанёс мяне...» Не дакончыў, слёзы зноў перахапілі яму горла і так, перамагаючы плач, ён выйшаў...»

Гэты год аб'яўлен у нашай краіне годам Шапэна. З новай сілай гучыць музыка вялікага патрыёта, які сваім геніем на векі праславіў радзіму. І радзіма не застаецца ў даўгу.

Падрыхтаваў **Рыгор Лясун**

З УСПАМІНАЎ АБ КОЛАСЕ

(Працяг са стар. 2)

Колас знаходзіў у нас уважлівых слухачоў сваіх вершаў, якія чытаў нам на сустрэчы і якімі мы ўсе захапляліся; мы глядзелі на Коласа як на ахвяру праследванняў.

Я меў многа ранніх вершаў Коласа, здымкаў, якія рабіў сам, але ўсе яны загінулі ў час апошняй вайны.

Гады 1905—1908 былі гадамі бурных падзей. Падчас нашых сустрэч мы абмяркоўвалі гэтыя падзеі і былі поўныя веры ў перамогу рэвалюцыі, пасля якой мы зоймем сваё месца ў жыцці. Абмяркоўвалі мы і справы Беларусі і беларускай мовы. Колас заўсёды даказваў нам, што Беларусь і беларуская мова гэта не мыльны пузыр, а жыццёвая з'ява. Дарэчы адзначыць, што ў тую пару бытавалі думкі, што беларуская мова і Беларусь гэта твор наскрозь штучны. Колас заўсёды выступаў супраць гэтых сцвярджэнняў.

Апрача дыспутаў на актуальныя тэмы мы ўсёй чацвёркай, гэта значыць Колас, Гарбацэвіч, Анішчук і я, адпраўляліся на Замкавую гару ў Вільні, якая была любімым месцам нашага адпачынку. Тут Колас чытаў нам свае вершы. Асабліва запомніўся мне верш: «У школку».

«Ярка на камінку
Смольны корч пылае.
Бацька на калодцы
Лапці выплятае.
Латае халацік
На ўслоне матка:
Ў школку заўтра пойдзе
Іх сынок Ігнатка!...»

Гэты верш нам асабліва спадабаўся. Ён кранаў нас сваім багаццем, меладычнасцю і прыгажосцю беларускай мовы. Верш друкаваўся ўпершыню ў 1910 г. Гэта быў першы варыянт.

Канстанцін Саўчук з унучкай.

Тут, на Замкавай гары, мы спявалі, танцавалі. Асабліва любіў танцаваць Колас.

Колас палюбіў нас не менш, чым мы яго. Ён пачаў нас называць агаркамі. Гэта гаварыла аб яго пашане да нас. Агаркамі ён называў настаўнікаў, якіх царскія ўлады выганялі з працы за палітычную дзейнасць. Пасля расшырыў гэтую назву і на нас. Нават напісаў нам у 1906 г. спецыяльны гімн. Першыя радкі дэкламаваліся:

«Адслужым малебен,
Ці цар нам патрэбен?!
Збірайцеся ў купу, агаркі

Затым падхапляў хор:

Алілуя, алілуя, слава табе Божа,
А патрэбен ён братцы,
Як прус у аладцы,
Як вёскі без вуліц,
Як жонкі без курыц,
Як скула на с . . . . .
Алілуя, алілуя, слава табе Божа.

Верш атрымаў нават распаўсюджанне. Ён праз знаёмых трапіў аж на Волгу, адкуль мы атрымалі вельмі добрыя водгукі. З вершаў, якія чытаў нам Колас, памятаю яшчэ і такі:

Думал я, студентом буду,
Патент учёного добуду.
Якуб шёл в гору, господа.
Мне светила лампа-чудо
Імел газеты і журнал,
Тепер лучина светит худо,
Давно газет я не читал.

Так шутліва гаварыў аб сабе Якуб Колас.

Цераз Коласа мы дапамагалі і «Нашай Ніве». Мы дапамагалі складаць і вязаць аркушы газет.

Нашае сяброўства з Коласам у Вільні працягвалася да 1908 г. У 1908 г. я закончыў інстытут і пакінуў Вільню.

З Коласам давялося мне сустрэцца яшчэ раз у 1911 г., калі Колас адбываў пакаранне ў Мінскай крэпасці. Едучы ў Маскву, я наведаў яго. Колас трымаўся бадзёра, быў поўны веры ў будучыню.

Больш сустрэцца з Коласам мне не давялося. Якуб Колас застаўся ў маёй памяці, як бадзёры вясёлы, здольны і ўважлівы юнак.

Так закончыў сваё апавяданне Канстанцін Саўчук.

Колас да апошніх дзён жыцця захаваў найлепшыя ўспаміны з часоў свайго прабывання ў Вільні.

Будучы ўжо хворым, у сваім лісце ад 13 мая 1949 г. да Канстанціна Саўчука Колас пісаў:

«Пасля ўсіх хвароб сілы мае моцна падарваліся. Няма ўжо таго Якуба, які танцаваў калісьці на Замкавай гары ў Вільні».

З успамінаў Канстанціна Саўчука
апрацаваў П. ЧЭРНЯКЕВІЧ

Новае ў адміністрацыйным падзеле Беларускай ССР

20 студзеня г. г. Прэзідыум Вярхоўнага савета БССР выдаў указ «Аб скасаванні Маладзечанскай вобласці».

Ва ўказе чытаем: «Скасаваць Маладзечанскую вобласць, перадаўшы раёны: Браслаўскі, Відзаўскі, Глыбоцкі, Докшыцкі, Дунілавіцкі, Міёрскі, Плісскі, Пастаўскі і Шаркаўшчынскі — у склад Віцебскай вобласці; Астравецкі, Ашмянскі, Смаргонскі і Юрацішкаўскі — у склад Гродзенскай вобласці; Вілейскі, Валожынскі (за выключэннем Багданаўскага сельскага Савета), Івянецкі, Крывіцкі, Маладзечанскі, Мядзельскі, Радашковіцкі і гарады Маладзечна і Вілейка — у склад Мінскай вобласці. Перадаць Багданаўскі сельскі Савет са складу Валожынскага раёна ў склад Іўеўскага раёна Гродзенскай вобласці».

Побач змяшчаем карту БССР з новым адміністрацыйным падзелам.

СПУЛДЗЕЛЬЦЫ Ў ЗУБРАХ ПАДЗЯЛІЛІ ДАХОД

27 студзеня г. г. члены спулдзельні прадукцыйнай у Зубрах, Беластоцкага павета, зрабілі разлік калектыўнай працы за перыяд мінулага, 1959 года. На агульны сход спулдзельцаў прыехалі прадстаўнікі павятовых улад — сакратар КП ПАРП Габрыель Фёдараў, намеснік старшыні прэзідыума ПРН Яфрэм Алексін і госць са спулдзельні ў Дарожках Мікола Трафімчук.

Са справаздачы, якую зрабіў на сходзе старшыня спулдзельні грам. Цыоньчык, вынікае, што за мінулы год прадукцыйная спулдзельня ў Зубрах значна ўмацавалася як арганізацыйна, так і гаспадарча.

Сведчыць аб гэтым хаця б рост ураджаю ў параўнанні з 1958 годам.

У 1958 годзе атрымалі спулдзельцы ў сярэднім з аднаго гектара: чатырох асноўных збожжавых культур — па 9,96 цэнтнераў, бульбы — па 105 цэнтнераў : цукровых буракоў — па 158 цэнтнераў. А ў 1959 годзе атрымана па 13,65 цэнтнераў чатырох асноўных збожжавых культур, па 153 цэнтнеры бульбы і па 228 цэнтнераў цукровых буракоў. Варта дадаць, што агульная вартасць прыросту ўраджаю (у параўнанні з 1958 г.) складае 100 тысяч злотых. На падставе гэтых канкрэтных лікаў відаць, што калектыў прадукцыйнай спулдзельні ў Зубрах у мінулым годзе працаваў нядрэнна. Ну і вынікі відавочныя.

Калі яшчэ ўлічыць, што спулдзельня за 1959 год выканала поўнасцю дзяржаўныя нарыхтоўкі і выплаціла банку ўсе фінансавыя належнасці, то відаць, што стаіць яна на трывалых асновах.

Павялічыўся таксама і агульны даход спулдзельні. У 1958 годзе з аднаго гектара угоддзяў даход складаў 836 злотых. А ў 1959 годзе ён дасягнуў ужо сумы 1000 злотых. Раўназначна з ростам агульнага даходу павялічыўся даход і паасобных членаў спулдзельні. У 1958 годзе на адну сялянскую сям'ю з падзеленага даходу выпала ў сярэднім па 7,625 злотых. А ў 1959 годзе — 10.480 злотых. На адзін працадзень выпала ў спулдзельні па 4,75 кілаграмаў збожжа, 3,8 кілаграмаў сена і 6 кілаграмаў саломы. Сям'я Івана Смолея, якая выпрацавала 960 працадзён, атрымала з падзелу, між іншым, 45,6 цэнтнераў збожжа, 36,4 цэнтнераў сена і 57,6 цэнтнераў саломы. Калі да гэтага яшчэ дадаць даход, атрыманы з прысядзібнага ўчастка, дык стане ясна, што нават багатаму селяніну, гаспадаруючаму індывідуальна, цяжка дасягнуць такіх вынікаў.

На сходзе спулдзельцы Зуброў вельмі ўважліва слухалі выступленне старшыні спулдзельні з Дарожак, перадавой спулдзельні на Беласточчыне. Таварыш Трафімчук ахвотна расказваў аб арганізацыі існуючай у іх спулдзельні, аб метадах іх працы.

У дыскусіі, якая завязалася пасля яго выступлення, зуброўскія спулдзельцы падкрэслівалі, што і ў іх ёсць магчымасці атрымаць значна лепшыя вынікі. Коштам ліквідацыі надмернай колькасці коней, спулдзельцы з Зуброў пастанавілі павялічыць гадоўлю спулдзельчых кароў і свіней.

Калі гаварыць аб павышэнні ўраджаяў і ўмацаванні спулдзельні, дык не малая заслуга ў гэтым агранома Браніслава Леваця. Спулдзельцы з вялікай пашанай і ўдзячнасцю выказваліся аб яго працы. Таму, мабыць, не выпадкова выбралі яны на гэтым сходзе агранома Леваця кіраўніком сваёй спулдзельні. З мэтай далейшага ўмацавання спулдзельні агульны сход абавязаў новавыбранае праўленне апрацаваць статут спулдзельні і пастаянна кантраліраваць яго рэалізацыю.

У заключэнні сходу зуброўскія спулдзельцы арганізавалі супольную вячэру, на якой пры музыцы і кілішку весела правялі час.

БРАНІСЛАЎ ЛЕЙВОДА
Старшы інспектар па справам прадукцыйных спулдзельняў Аддзела сельскай і лясной гаспадаркі Прэзідыума Ваяводскай рады нарадовай у Беластоку

НА ВЯСКОВАЙ СЦЭНЕ

ЭНТУЗІЯЗМ АХАПІЎ СУХІНІЧЫ

Нашай моладзі надаела быць убаку ад справы. Зіма. Доўгія вечары. Можна было б іх выкарыстаць. Чаму б не падумаць аб пастаноўцы якой - небудзь беларускай п'есы. Менавіта над гэтым і задумваўся Эдуард Рудніцкі. У выбары п'есы яму дапамагла настаўніца беларускай мовы ў мясцовай школе Зоя Цілюлька. Не раз яна дапамагала акцёрам сваёй парадай. А затым узялася сама за кіраванне. Цяжка прыходзілася спачатку і настаўніцы і артыстам, бо некаторыя з артыстаў і сама настаўніца былі заняты на вечаровых курсах пашырэння ведаў.

Усе гэтыя цяжкасці перамагла імклівасць да культурнага жыцця.

І вось прыйшоў дзень, калі трэба было паказаць людзям, чаму мы навучыліся і што ўмеем. Гэтую п'есу, «Прымакі» Я. Купалы, прыйшлося ставіць два разы, бо зала не магла змясціць жадаючых. Многа людзей прыйшло з суседніх вёсак. Разам, каля 200 чалавек. На працягу ўсёй пастаноўкі зала не сціхала ад смеху, бо трапныя гумарыстычныя выразы беларускай мовы, якія сустракаліся ў п'есе, не адсутнічаюць і ў Сухінічах.

Ролю Максіма выконваў Эдуард Рудніцкі, ігра якога вельмі спадабалася гледачам. Наогул, людзі пакідалі залу вельмі задаволеныя. Ды чаму ж тут не радавацца, калі чуеш і бачыш цікавыя рэчы, ды ў дадатак яшчэ на роднай мове. Не грэшна было б паказацца нашым артыстам і ў адной з суседніх вёсак.

Уладзімір Цілюлька

ВЯЛІКАЕ „БРАВА" АТРЫМАЛІ

...удзельнікі гуртка мастацкай самадзейнасці з вёскі Махнатае (Гайнаўскі павет), якія выступілі са сваёю багатаю праграмай 8-га студзеня ў мясцовай школе. На выступленні махнатаўсхіх артыстаў прыбыло многа людзей таксама са Старога Корніна, Дубіч Асочных і іншых вёсак. Ледзь школа ўсіх змясціла. Было што паглядзець, паслухаць і было ад чаго павесяліцца. Найбольш апладысментаў атрымалі вясковыя артысты ў час пастаноўкі вясёлай гумарыстычнай беларускай п'ескі «Боты», перадусім наступныя яе выканаўцы: Басіль Баўтручук, Марыя Пасынюк, Аляксей Кірылюк і Вячэслаў Красько (кіраўнік мастацкага гуртка). З вялікім зацікаўленнем глядзелі прысутныя «штучкі» на польскай мове «Вясёлы рэманент», «Салдат на пасту і паненка» і «Лекарская камісія». Дуэт у складзе Веры Назарук і Люсі Аляксеюк прыгожа праспявалі некалькі беларускіх песень.

Мастацкі гуртох з Махнатаг. ў святочны час наведае таксама вёскі Чыжы і Арэшкава.

М. К.

У ТЫНЯВІЧАХ ВЯЛІКІХ

Нядаўна члены ЗМВ вёскі Тынявічы Вялікія паставілі на вясковай сцэне тры беларускія п'есы: «На ўскраіне сяла», «Трэба мамы запытацца» і «Каханне з запасам». З гэтымі пастаноўкамі тынявіцкая моладзь ездзіла таксама ў Камень. Варта падкрэсліць, што ў сваіх выступленнях тынявіцкія самадзейнікі апрача п'ес выкарыстоўваюць народны гумар і жарты.

Цяпер наша моладзь рыхтуе п'есу пад загалоўкам «Сын палка», з якой наведае таксама іншыя вёскі.

Мікалай Свентахоўскі
Тынявічы Вялікія.

тэрмін. І невядома, што цяпер у галаве Губарта. Возьме, ды другога кіне, а той прызямліцца больш паспяхова.

Я выйшаў у парк, на бязлюдную алею, і сеў на лаўку пад вялікай ліпай.

Не памятаю, ці праходзіў хто-небудзь міма, ці існавалі якія-небудзь іншыя гукі, апрача шолаху лісцяў над галавою. Думка працавала напружана, быстра, забягала наперад, выпярэджвала падзеі, і калі яна атрымала канкрэтную форму, я ўспомніў, што пара ісці і што, напэўна, Рашотаў і Фірсанаў чакаюць мяне.

— Ну як? — спытаў палкоўнік, калі я ўвайшоў у кабінет Фірсанава. — Надумалі што - небудзь?

— Надумаў, таварыш палкоўнік.

— Сядайце, расказвайце.

Я выказаў свае меркаванні. Я іду да Губарта замест хворага Брызгалава. Губарт, відавочна, доўга не будзе затрымліваць мяне. Трэба меркаваць, што ён пастараецца перакінуць мяне чым хутчэй назад для хутчэйшага ўстанаўлення сувязі са сваёй агентурай у нашым тылу. Цяжка прадбачыць, да каго ён пашле мяне. Мо' да Саўрасава, ад якога я прыйшоў да яго, мо' да якой іншай, невядомай нам, асобы. Усё гэта выявіцца ўжо там, на месцы. Гэта адзін бок справы. Другі заключаецца ў тым, што ў мяне ў час знаходжання ў Губарта могуць узнікнуць пытанні, па якім мне трэба будзе параіцца з кіраўніцтвам. Сустрэнуцца людзі, цікавыя для нас, выявяцца непрадбачаныя магчымасці для далейшага размотвання гэтага варожага клубка, стануць вядомымі планы ворага, якія трэба хутка прадухіліць. Урэшце, трэба і пасля майго адыходу не спускаць з вока Губарта з яго «гаспадарствам».

— Так, зразумела... Што вы канкрэтна прапануеце? — спытаў Рашотаў.

— Я прапаную перакінуць у раён знаходжання Губарта аднаго таварыша з радыстам. Яны павінны дзейнічаць па маім указанні. Праз іх я інфармую вас і атрымліваю вашыя указанні. Я вяртаюся, група застаецца... Што будзе далей, прадбачыць цяжка.

— Мне гэта падабаецца. Я згодзен. Паспрабуем, — сказаў палкоўнік. — Каго можна паслаць?

— Крываручанку...

— А што ён на гэта скажа? — спытаў Фірсанаў.

— Па-мойму, згодзіцца, — адказаў я.

— Думаеце?

— Упэўнены!

— Вы з ім папярэдне гутарылі? — спытаў Рашотаў.

— Не.

— Ён калі - небудзь скакаў з парашутам?

— Не. Але гэта нескладаная справа. Да першага прыжка я таксама не скакаў.

Фірсанаў рассмяяўся.

— Правільна, уніз скакаць — гэта не ўгору падымацца, — усміхнуўся Рашотаў і, звяртаючыся да мяне, дадаў, — Я павінен выявіць вам пэўныя дэталі адносна групы, якая карысталася паролем «Прывітанне ад Віталія Лазаравіча». Тады вам шмат будзе ясным і паможа ў працы на тым баку.

РАСКАЗ ПАЛКОЎНІКА

— Аднойчы ў саракавым годзе, — пачаў ён, — у горадзе, дзе я працаваў, вартаўнік, які вартаваў вайсковыя склады, напавал застрэліў прабраўшагася ў забароненую зону незнаёмага. Пад курткай забітага была міна, а ў кішэні — палавінка вось гэтай самай фатаграфіі. Хто быў забіты, заставалася загадкай: ніякіх дакументаў пры ім не было.

Праз дзве нядзелі адзін грамадзянін паведаміў нас, што год назад у адным з партовых гарадоў яму давялося пазнаёміцца з чужаземцам. Чужаземец быў трэнерам футбольнай каманды. Запомніўся ён яму таму, што ад сярэдзіны ілба да левага бока меў шрам. І вось тры дні таму сустрэў ён гэтага чужаземца ў кампаніі супрацоўніка вайсковага завода, нейкага Робуша. Гэта выклікала ў яго падазронасць. І ён меў рацыю.

Робуша давялося арыштаваць. Падчас вобыску у яго знайшлі закадзіраванае пісьмо. У ім была гутарка аб рэчах, якія складалі вялікую дзяржаўную таямніцу.

Робуш прызнаўся, што ён агент нямецкай разведкі. У першую сусветную вайну быў у нямецкім палоне і там завербаваў яго да шпіёнскай дзейнасці нямецкі афіцэр у чыне капітана — Габіш. Практычная работа шпіёна пачалася ў трыццаць дзевятым годзе, калі Робуш жыў на Каўказе. Аднойчы яго на вуліцы затрымаў невядомы яму малады чалавек і сказаў некалькі слоў. Робуш дасканала помніў гэту фразу. Гэта быў пароль, які ў свой час даў яму капітан Габіш. Невядомы паказаў яму вось

ЯК ХТО МОЖА

На шчасце належаць ужо да мінулага гэтыя дні, калі жанчына са сваімі дзецьмі кідалася пад трактар, які выязджаў араць іх поле. Зараз механізацыя працы ў сельскай гаспадарцы заваёўвае штораз новыя тэрыторыі Беласточчыны. Адны толькі сельгасгурткі, якіх у Беластоцкім ваяводстве налічваецца каля 1200, закупілі ў дзяржавы 39 трактараў і 90 амалотачных агрэгатаў.

Вятрак ля вёскі Спічкі (Бельскі пав.) Фота — В. Рудчык

Гэткі абмалотачны агрэгат — шырокамалотная машына з веялкай і электрычным рухавіком — закупіў сабе сельгасгурток у вёсцы Вулька. (Бельскі пав.).

Старшыню гэтага сельгасгуртка сустрэў я на яго панадворку. Ён падгатаўляў абмалотачны агрэгат да працы.

— Даўно ўжо існуе ў вас сельгасгурток? — запытаў я старшыню Сяргея Галку.

— Не, не так даўно. Арганізавалі мы сельгасгурток у верасні мінулага года

— І ўжо купілі абмалотачны агрэгат?

— Перш за ўсё для гэтага. вось мы і арганізавалі сельгасгурток. Фактычна нас 8 членаў, бо два гаспадары, якія лічацца таксама членамі нашага гуртка не ўнеслі яшчэ членскага ўзносу, але яны патрэбны нам былі, каб павятовы саюз сельгасгурткоў прыдзяліў нам агрэгат. Агрэгат з рухавіком каштаваў 41 тысяч зл. Частку гэтай сумы пакрылі мы са сваіх узносаў і з фонду развіцця сельскай гаспадаркі, а на рэшту дзяржава дала кароткатэрміновую пазыку. Аднак з закупкай агрэгата мелі мы яшчэ клопаты. Дзяржава неахвотна прадае сам абмалотачны агрэгат. Разам трэба купіць трактар і іншыя сельскагаспадарчыя машыны, а ў нас зямля раздроблена на палосіцы, трактар нам у такіх умовах не патрэбны. Неяк усё ж уладзілася.

Праўду гаварыў старшыня. Іду палявой дарожкай. З аднаго і другога боку цягнуцца ўдаль аж да гарызонту вузенькія, трох - чатырохмятровыя палоскі, а кожная палоска належыць другому гаспадару. Што ж тут рабіць машынай? Пусціш жняярку, дык і суседу заадно сажнеш. На гэткім полі можна карыстацца толькі дзедаўскімі метадамі, гаспадаравання. А вось, каб заараць гэта ўсё ўпоперак! Колькі збожжа вырасла б на месцы адных толькі межаў. Аб гэтым тут, на жаль, пакуль што яшчэ зусім і не думаюць.

Падыходжу да вёскі Спічкі. Каля вёскі пры дарозе, як сторож, стаіць стары вятрак. Ці ж Дон Кіхот змагаўся б з ім? Напэўна не. Перамог яго час, час, які прынёс з сабой многа лепшыя машыны для раздраблення зерня.

Вось, напрыклад, Пятро Гарлоўскі і іншыя жыхары вёскі Спічкі (Бельскі павет), карыстаючыся тым, што яны былі членамі сельгасгуртка, арганізавалі фікцыйны машыновы гурток і пад яго маркай купілі электрычныя млыны для свайго ўласнага карыстання. Такім жа спосабам абодва Аляксеі Ханманскія (з гэтай жа самай вёскі) здабылі сабе электрычны рухавік. Праўда, яны і ім падобныя (напрыклад Сяргей), не з'яўляюцца ўжо членамі сельгасгуртка, бо іх адтуль прагналі, але гэта выйшла ім толькі на карысць. Цяпер яны адмаўляюць людзей ад уступлення ў сельгасгурток, які існуе ад 1957 года і зараз налічвае 14 членаў, а калісьці было іх 27. Самародныя агітатары не вядуць сваёй мышачай працы для якіхсьці вышэйшых ідэй. Сельгасгурток адабраў у іх манаполію ў абслугоўванні гаспадароў абмалотачнымі машынамі. Калі яшчэ не існаваў сельгасгурток, яны з'яўляліся панамі вёскі: малацілі, бралі грошы, не плацілі ніякіх налогаў са сваіх даходаў і жылі, як мыш у саломе. Гэтую пазіцыю падарваў ім сельгасгурток. Спачатку яны запісаліся ў яго члены і адтуль, як хамякі, жадалі павялічваць сваё багацце. Гэта ж аднак не ўдалося ім. Тады пачалі штурмаваць са знадворнага боку. І трэба сказаць, што гэта ім лепш удаецца. Яны далей, хаця не маюць працы, малоцяць, грошы бяруць, але налогаў не плацяць.

ВІКТАР РУДЧЫК

ШТО З КАМАСАЦЫЯМІ

У Беластоцкім ваяводстве сустракаецца яшчэ вельмі многа гаспадарак, раздробленых на вузкія палоскі. Самі сяляне ўжо разумеюць, што прадукцыйнасць такіх гаспадарак, нават пры найлепшых метадах апрацоўвання зямлі, вельмі аграрнічана і далёка не дасягае прадукцыйнасці, якая існуе пры аднолькавых умовах у гаспадарках скамасаваных.

Думаю, таму я часта сустракаўся ў час сваіх рэпарцёрскіх паездак з пытаннем:

— Што будзе з камасацыяй гаспадарак? Калісьці аб гэтым вельмі многа гаварылася, а зараз жа ўсё нешта прыціхла. Ёсць нават такія вёскі (вось напрыклад, Парцава ў Бельскім павеце), дзе камасацыя была запланавана на мінулы год, былі ўжо праведзены ўступныя працы, а пасля ўсё затрымалі і да гэтай пары так засталося.

З гэтай справай звярнуўся я да аддзела сельскай гаспадаркі ВРН у Беластоку.

— Не, камасацыя не затрымана, — высняе інж. Евгеній Здраеўскі. У гэтай справе не было якіх - небудзь пастаноў нашых вышэйшых улад, і мы са свайго боку таксама не выдалі адмоўных для справы распараджэнняў. Усе пастановы адносна камасацыі зямлі далей з'яўляюцца актуальнымі. Аднак кожная праца, у тым ліку і камасацыя зямлі, павінна праходзіць па плану. Каб правесці камасацыю, трэба спачатку зрабіць геадэзійныя замеры зямлі і ўстанавіць навуковымі метадамі клас зямельных угоддзяў для паасобных участкаў данай гаспадаркі. Словам, трэба саставіць поўную геадэзійна - тэхнічную дакументацыю там, дзе яе да гэтага часу яшчэ няма. Такую працу мы і праводзім. Называецца яна ў нас глебазнаўчай класіфікацыяй зямлі. І менавіта класіфікацыя зямлі з'яўляецца зараз у нас праблемай нумар адзін. Яна патрэбна не толькі як падстава да камасацыі і іншых маніпуляцый зямлёю (пакупка - продаж), яна перш за ўсё дазволіць нам установіць сапраўды справядлівыя зямельныя налогі і абавязковыя дзяржпастаўкі. Гэта справа патрабуе вельмі многа працы. Яе мусяць выконваць высокакваліфікаваныя спецыялісты — інжынеры - агратэхнікі. Гэткіх людзей мы маем вельмі мала ў параўнанні з нашымі патрэбамі. Ахвотных працаваць у нас і маючых дастатковую тэарэтычна - практычную падгатоўку мы можам прыняць да працы хаця б зараз. Недахоп кадраў стварае менавіта такую сітуацыю, што часам не можам укласціся ў запланаваны час. І тут, думаю, ёсць крыніца нараканняў. Але бываюць больш непрыемныя справы. Вось, напрыклад, правялі нашыя людзі ў адной вёсцы ўсе працы, патрэбныя да класіфікацыі зямлі, але мясцовыя ўлады вызначылі налогі жыхарам гэтай вёскі яшчэ па старой грамадскай класіфікацыі. Зразумела, што паплылі да нас скаргі. Справу мы праверылі. Аказалася, што яшчэ не была аформлена агратэхнічная дакументацыя. Ніхто тады не быў вінаваты, і жыхары гэтай вёскі зусім справядліва атрымалі налогі па старой класіфікацыі. Каб больш не было такіх выпадкаў, паінфармуйце сялян, што пасля замераў класіфікавання зямлі, трэба яшчэ многа часу і працы, каб вызначыць налогі на падставе гэтай глебазнаўчай класіфікацыі.

Так, што самі бачыце, ад камасацыі зямлі мы не адракаемся. Будзем весці яе далей на колькі нам хопіць тэхнічных сіл, але спачатку мы мусім закончыць глебазнаўчую класіфікацыю зямельных угоддзяў.

Гутарыў ВУЭР

такую ж палавінку фатаграфіі дзяўчыны, другая палавінка якой была ў Робуша.

Калі Робуш сказаў аб фатаграфіі, стала ясна, што забіты, у якога знайшлі такую ж палавінку фатаграфіі, быў адным з удзельнікаў варожай групы. Робуш сказаў, што чалавек са шрамам, якога першы раз сустрэў ён на Паўночным Каўказе, называў сябе Вілі. Яго прыслаў Габіш. Другі раз Робуш сустракаўся з Вілі ўжо ў нашым горадзе. Сюды Робуш прыехаў па загаду нямецкай разведкі і ўладзіўся на нумарны завод. Вілі патрабаваў ад Робуша, каб той дапамог яму ўладзіць на гэты ж завод незнаёмую асобу. (Праўдападобна, чалавек, аб якім клапаціўся Вілі, трапіў пад кулю вартаўніка). Вілі сказаў, што далей з Робушам будзе падтрымліваць сувязь нейкі Віталі Лазаравіч, доктар.

Вось і ўсё, што мы дабіліся ад Робуша. Вілі не пакінуў па сабе ніякага следу, а з доктарам атрымалася інакш.

Мы ўстанавілі, што доктар Віталі Лазаравіч Шляпнікаў жыў у адной удавы і выехаў невядома куды ў «камандзіроўку».

Мы прачакалі ўсе магчымыя тэрміны. Доктар не вяртаўся. Тады я пайшоў на апошні сродак — наведаў кватэру, дзе жыў Шляпнікаў, і пазнаёміўся з удавою.

Яна расказала, што Шляпнікаў клапаціўся аб абмене паспарта, афармляў спраўкі і нават сфатаграфаваўся.

— І вось нечакана выехаў, — закончыла яна.

22

Я пацікавіўся, ці не пакінуў Віталі Лазаравіч нейкіх рэчаў.

«Як жа ж, як жа, куфэрак пакінуў.» І ўдава выцягнула з-пад ложка чорны куфэрак.

Ён нават не быў закрыты. Відаць, доктар не ўдзяляў рэчам, якія там былі, якой-небудзь вартасці. У куфэрку ляжалі некалькі кніг, кашуля, гальштук, брытва.

Ці ж не вельмі мала для такой асобы, якой мы лічылі доктара Шляпнікава? Дык мы шукалі якіх-небудзь слядоў! Але ў гэтым то і справа, што перад намі быў вопытны вораг, які не пакідае слядоў, не забывае шыфраваных дакументаў на старой кватэры.

Я спытаў гаспадыню, дзе фатаграфіі Віталія Лазаравіча, прадназначаныя для пашпарта. Выявілася, што доктар іх забраў з сабою. Але яна ведала, дзе ён фатаграфаваўся.

Больш удава сказаць нічога не магла.

Раптоўны выезд Шляпнікава з горада можна было вытлумачыць тымі ж прычынамі, што і ад'езд Вілі, — правал нейкага звяна ў ланцугу арганізацыі, небяспека выкрыцця ўсёй шпіёнскай групы. Вілі і доктар, па словам Робуша, — людзі з «тога боку», яны прыязджалі для сувязі, для наладжвання кантактаў з тымі людзьмі, якія былі завербаваны ў шпіёнскую арганізацыю. Пытанне заставалася адкрытым: паехалі яны на «той бок» ці змянілі толькі месца сваёй работы.

23

Доўга ішла дакладная праверка, аднак Вілі і доктар не з'явіліся. Але яны спецыялізаваліся па «рабоце» у нашай краіне, не было сумнення, што яны або з'явяцца самі, або падрыхтуюць для гэтага новых людзей. Вось і ўсё, — закончыў палкоўнік. — Давайце падвядзем вынікі. Вілі — гэта трэнер і гэта чалавек са шрамам. Прозвішча яго і месца знаходжання невядомы. Доктар — гэта Віталі Лазаравіч. Дзе ён знаходзіцца, таксама невядома. Габіш, які стаяў і, праўдападобна, стаіць над Вілі і доктарам, таксама, відавочна, жыве. І магчыма, што ваш візіт да Губарта высветліць усю гэту гісторыю.

Палкоўнік рэкамендаваў не выпускаць з поля гледжання падрабязнасцей, дэталяў, улічваць, аналізаваць іх і рабіць з гэтага вывады.

— І другога не забывайце, — перасцерагаў ён: — хоць вы і з'явіцеся да іх як свой чалавек, у спакоі вас не пакінуць і будуць на ўсе спосабы спраўджаць. Тут магчымы і правакацыі, і шантаж, і іншыя спосабы, аб якіх вы не маеце ўяўлення. Трэба быць увесь час на чаку. Трэніруйце памяць. Яна — адна з важнейшых прафесіянальных якасцей разведчыка. Запіску, дакумент, рэч, можна згубіць, яны могуць выдаць вас, а памяць — надзейная шкатулка... Яшчэ я хацеў папярэдзіць вас, маёр... Усё можа стацца... Вы ідзеце ў сапраўднае асінае гняздо. Укусы могуць быць нечаканыя. Вы разумееце...

Працяг у наступным нумары

24

ГЭТАГА ПАТРАБАВАЛА СУМЛЕННЕ

Затхлая, брудная атмасфера, якая панавала ў ватыканскіх навучальных установах, стварала невыносныя ўмовы існавання для ўсяго жывога, думаючага. Я літаральна задыхаўся, не ведаючы, дзе выйсце са становішча. То мне здавалася, што трэба быць не такім, як іншыя, а ідэальным служакам бога, сумленна выконваць абавязкі ксяндза, на якога вучыўся, і я з усёй сілы налягаў на вучобу. У іншыя дні сумненне ў патрэбнасці гэтага прыводзіла мяне да адчаю. Я не мог рашуча сказаць — «так» ці «не», верую ці не.

Дапамог выпадак. У час вайны ў Рыме знаходзіліся савецкія палонныя. Пасля капітуляцыі фашысцкай Італіі і прыходу англа - амерыканскіх войск папа Пій XII крывадушна вырашыў наладзіць палонным аўдыенцыю, паказаць гэтым «схільнасць» да рускага народа і атрымаць доказ, што рускі народ усё ж веруючы і, мабыць, палітыка выззалення гэтага народа, якую праводзіць Ватыкан, правільная. Прыём павінен быў адбыцца ў малой круглай зале каля кабінета папы.

На аўдыенцыю прыйшло каля 75 былых палонных. Мяне запрасілі ў якасці перакладчыка. Было вядома, што папа будзе благаслаўляць палонных, а ў канцы нават сфатаграфуецца з імі.

Роўна ў 11 гадзін у суправаджэнні асабістага сакратара Лейбара і супрацоўніка статс-сакратарыята мансіньёра Брыні Пій XII выйшаў у залу. Лейбар трымаў у руках ружы і партрэцікі папы з багапрыстойнымі надпісамі на другім баку.

— Веруеце вы? — падыйшоў папа да першага ў шарэнзе палоннага.

— Не! — быў цвёрды адказ.

Рука папы, якая ўжо мела намер сунуць палоннаму партрэцік, застыла спалохана ў паветры. «Не! Не!» — гучэлі адказы астатніх салдат, і твар Пія XII усё больш выцягваўся, шарэў і зелянеў ад злосці. Толькі адзін стары салдат адказаў сцвярджальна, і папа, кінуўшы яму на рукі аж некалькі партрэтаў і забыўшыся пра благаслаўленне, подбегам, разгублена кінуўся прэч з залы.

Гэта было ў канцы лета 1944 года, і гэты час быў пераломным у станаўленні майго «я». Савецкія воіны нібы перадалі мне часцінку сваёй сілы, дапамаглі вызваліцца з кіпцюроў Ватыкана. Але і Ватыкан перайшоў у наступленне. Улетку 1945 года вучоба была закончана, але замест водпуску мяне саслалі ў манастыр святога Ніла. Рубам было пастаўлена пытанне аб маім пасвячэнні, або, як там гавораць, — рукапакладанні ў ксяндзы. Я ўпрасіў адкласці гэты акт на адзін год. Мне пашпіці насустрач. У 1946 годзе, калі далей адкладваць нельга было; падаў заяву, што ўходжу з акадэміі. Мяне запрасіў кардынал Цісеран і ў доўгай гутарцы стараўся пераканаць застацца на рабоце ў Ватыкане, а потым прапанаваў перайсці на дыпламатычную работу. Я рашуча адмаўляўся. Тады сказалі, што мяне выклікае сам папа Пій XII.

Папа то пераконваў, што чалавек, які законны духоўную акадэмію, павінен абараняць «хрысціянскую цывілізацыю» і заходнееўрапейскую культуру, то ўпрошваў, то пагражаў, то нават станавіўся «на адну нагу» са мной.

— Вы, можа, толькі сумняваецеся, але ўсё ж верыце? У мяне самога быў у жыцці выпадак, калі я толькі адной нагой стаяў у царкве.

Мне было смешна. Я ўжо ясна бачыў усю бязглуздасць рэлігійнага вучэння, яго крывадушнасць.

Не знайшоў я ісціны ў каталіцкай веры, не знайшоў адказу ні на адно пытанне, якія хацеў зразумець, адпраўляючыся на 11-гадовую вучобу ў Ватыкан.

«Будзьце лагодныя, як галубы, але хітрыя, як змеі» — гэтыя словы з евангелля я добра зразумеў, калі ватыканскае духавенства перастала быць «лагодным» і паказала ў адносінах да мяне змяінае джала. Нам не раз гаварылі, што калі перастае верыць просты чалавек, гэта не бяда. А вось калі губляе веру чалавек, які вывучыў рэлігію «на зубок», або былая духоўная асоба, то такія становяцца небяспечнымі, такіх трэба як мага хутчэй ізаляваць. І за мяне ўзяліся як мае быць. Прыйшлося шмат перажыць, зазнаць нават турмы, пакуль удалося пераехаць у Заходнюю Германію, у Мюнхен.

Я падаў заяву ў саюзную камісію па рэпатрыяцыі, каб дапамаглі вярнуцца на Радзіму. Два гады англа - амерыканскія ўлады рабілі ўсялякія перашкоды. За гэты час прадстаўнікі ватыканскага духавенства чатыры разы спрабавалі сагітаваць мяне вярнуцца ў Ватыкан, усяляк запалохвалі. Апошнім угаварваў сакратар ватыканскай місіі ў Заходняй Германіі іезуіт прафесар Цайгер. Я яму адказаў:

— Я не горш, чым вы, вывучыў гісторыю каталіцкай царквы ў прыватнасці гісторыю вашага іезуіцкага ордэна. Калі б бог быў усемагутным, калі б ён наогул існаваў, то ён пакараў бы не мяне, ён знішчыў бы ўсіх вас за ўсе тыя чорныя справы, што вы рабілі і робіце цяпер.

Д. БЯСЧАСНЫ

былы выхаванец папскай духоўнай акадэміі ў Ватыкане

На здымку: піраміда Хеопса і вялікі сфінкс.

ПІРАМІДА ХЕОПСА і СФІНКС

Калі фараон уступаў на прастол, ён пачынаў будаваць сабе грабніцу— піраміду. Лічылася, што пасля смерці фараон становіцца богам і вечна жыве ў загробным царстве. Таму цела фараона бальзаміравалі і хавалі ў пірамідзе.

На заходнім беразе Ніла, некалькі на поўдзень ад яго дэльты, і зараз яшчэ ўзвышаюцца каменныя грамады пірамід. Сярод усіх пірамід (іх больш 70) выдзяляецца сваімі памерамі піраміда фараона Хеопса. Яна была пабудавана каля 2800 г. да н. э.

Месца для сваёй піраміды Хеопс выбраў у 20 км. ад горада Мемфіса, старажытнай сталіцы Егіпта. Вышыня піраміды — каля 150 м., а даўжыня кожнай стараны асновы, каля 240 м. Каб абыйсці вакол усёй піраміды, трэба прайсці прыблізна кіламетр.

Грэчаскі гісторык Герадот расказвае, што на пабудову сваёй піраміды Хеопс зганяў падначальнае насельніцтва з усяго Егіпта. Працавалі атрадамі, па тры месяцы кожны атрад. У кожным атрадзе было па 100 тысяч чалавек. Будавалі піраміду 30 год. 10 год пракладвалі толькі адны дарогі для падвозу каменных глыб да месца пабудовы. Гэтыя глыбы, вагой па 2 1/2 т кожная, вазілі на сабе людзі, падганяемыя бізунамі.

Ніякіх пад'ёмных кранаў і машын у старажытных егіпцян не было. Велізарныя збудаванні ствараліся цяжкай працай рабоў і сялян. Усе работы ўтвараліся ручным спосабам: адны абцёсвалі каменныя глыбы, другія шліфавалі іх пры дапамозе мокрага пяску, трэція ўсцягвалі камяні па насыпу і па ўступах піраміды наверх, чацвертыя штучна прыганялі глыбы адну да другой.

Паблізу пірамід узвышаецца велізарная статуя сфінкса, высечаная з цэлай скалы адным з царстваваўшых пасля Хеопса цароў. Сфінкс прадстаўляе сабой ляжачага з выцягнутымі лапамі ільва з галавой чалавека. Ён увасабляў фараона ва ўсёй магутнасці яго ўлады. Вышыня сфінкса — звыш 20 м, а даўжыня — 55 м.

У час пабудовы пірамід тысячы людзей гінулі ад непасільнай працы пад палячымі праменнямі сонца.

Велізарныя багацці і тысячы людзей прыносіліся ў ахвяру невялікай кучцы знаці і фараону, якому пасля смерці патрэбна была, па паняццях егіпцян, пышная велічная грабніца. Многа пірамід было збудавана ў гэты пачатковы перыяд егіпецкай дзяржавы. Увесь гэты перыяд называюць Старажытным царствам (3200—2400 г. г. да н. э.).

360 ГОД СА ДНЯ СМЕРЦІ ДЖАРДАНО БРУНО

Джардано Бруно, вялікі італьянскі мысліцель, матэрыяліст і атэіст, смелы крытык схаластыкі і змагар супраць каталіцызма. У сваёй філасофіі Д. Бруно выходзіў з сістэмы Каперніка, дапоўніў яе многімі доказамі аб існаванні бясконцай колькасці мiроў, аб тым, што сонца не з'яўляецца нерухомым, а мяняе сваё становішча.

Каталіцкая царква жорстка расправілася з Д. Бруно. 17 лютага 1600 года за выступленне супраць тагачасных рэлігійных догмаў яго спалілі на кастры.

З Міхасём мы нарадзіліся ў адной вёсцы, хадзілі ў школу, раслі. Ён старэйшы за мяне на тры гады. У мінулым годзе мы падружыліся. Кахаю я яго. Кахаю і часта з ім спрачаюся. Спрачаюся за тое, што Міхась любіць часта заглядаць у кілішак. Нядаўна ён запрапанаваў, каб я выйшла за яго замуж.

Калі б я знала, што ён не будзе п'яніцай, дык і ні аб чым не думала б, выйшла бы адразу, бо падабаецца мне. Але, не дай бог, калі ён будзе піць і крыўдзіць мяне так, як гэта робіць п'яны мой тата, які часта здзекваецца над мамай. У такім выпадку я магла б перамагчы сябе і разысціся з ім назаўсёды. Як паступіць? Парай мне, Сэрцайка.

ВАЛЯ

Гайнаўскі павет

Паважаная Валя! Сітуацыя ў цябе сапраўды складаная. Пагавары з Міхасём. Калі ён сапраўды цябе кахае, дык паслухае цябе і не будзе піць. Тым больш, што ён, як відаць з твайго ліста, не з'яўляецца закараненым п'яніцай. А калі ён сапраўды п'яніца, дык трэба звярнуцца да доктара і лячыць яго. Пры тваёй дапамозе ён перастане піць, хутка вылячыцца і вы зможаце наладзіць добрае сямейнае жыццё.

СЭРЦАЙКА

ГАЙНАЎСКАЯ ГС-ПЕРАДАВАЯ Ў ПАВЕЦЕ

Яшчэ да 1956 года да працы Гайнаўскай ГС дзяржава дакладала не мала грошай. І ўсё ж у канцы кожнага года ў ГС налічваліся тысячныя страты. Але пачаўшы ад 1957 года Гайнаўская ГС пачала працаваць рэнтабельна і даваць дзяржаве даход. У 1957 годзе выпрацавана 530 тысяч даходу. У 1958 годзе — 702 тысячы, а за мінулы год выпрацавана тут ужо 998 тысяч чыстага даходу. Як бачым, рэнтабельнасць Гайнаўскай ГС з году ў год павялічваецца, а гэта сведчыць аб добрай працы ўсяго калектыву гэтай гандлёвай установы.

Аб добрай працы сведчыць яшчэ і тое, што абароты ГС з году ў год таксама ўсё павялічваюцца. Ніжэй змешчаная табліца, паказвае, за якую суму грошай ГС закупіў сялянскіх прадуктаў і на якую суму прадаў ім прамысловых тавараў.

Гады	1957	1958	1959
куплена ад сялян	17.801.000	19.552.000	22.491.000
продана сялянам	19.379.000	19.649.000	21.231.000

Сумы грошай, якія былі ў абароце ГС у пасобных гадах сведчаць аб тым, што насельніцтва, абслугоўваемае гэтай спулдзельняй, было сапраўды добра забяспечана прамысловымі таварамі, што гэтае забеспячэнне ўсё павялічваецца. А гэта важна. Варта тут яшчэ падкрэсліць, што добрая праца ў Гайнаўскай ГС наладжана дзякуючы такім сумленным працаўнікам як старшыня ГС Мікола Піцэлюк, Сяргей Янчук (першы арганізатар гэтай ГС), Фёдар Рашчэнка, Мікіта Новік — члены кааператыўнай рады і шмат другіх, якія ў сваёй штодзённай працы кладуць шмат намаганняў, каб іх ГС была ўсё больш рэнтабельнай. (вб)

ПЕРАМОЖЦЫ Ў КОНКУРСЕ ПА ЧЫСЦІНІ

Павятовае праўленне гурткоў вясковых гаспадынь у Бельску паўгода таму арганізавала конкурс чысціні. Задачай конкурсу было прывіць вясковым жанчынам любоў да парадку ў хаце, панадворку і асабістай чысціні. Нядаўна было падсумаванне конкурсу. Устаноўлена, што першае месца заваявалі жанчыны з Крывой. У гэтай вёсцы на працягу цэлага паўгода найбольш чыста ў хатах і панадворку, ды самыя жанчыны дбалі аб асабістай гігіене.

За перамогу ў конкурсе жанчыны з Крывой ад павятовых улад атрымалі каштоўную ўзнагароду — электрычную пральку. М. Х.

КАРЫСНЫЯ КУРСЫ

Павятовае праўленне Саюза сялянскай моладзі ў Беластоку па ініцыятыве гурткоў ЗМВ у наступным месяцы арганізуе курс крою і шыцця ў Малешах, а ў Коматаўцах — школу здароўя.

Гэтыя надта карысныя курсы спатрэбіліся б і ў іншых вёсках, Беластоцкага павета. м. х.

Бяда альхоўскіх сялян

Вёска Альхоўка распаложана непадалёку Нараўкі. Сяляне гэтай вёскі зрабілі грамадскім чынам дарогу на трасе Альхоўка — Нараўка і 21 ліпеня 1959 года атрымалі аўтобус ПКС. З 25 студзеня 1960 года альхоўскія дзеці займаюцца ў новай школе. Жыхары вёскі вельмі задаволены. Толькі адно яшчэ дрэнна: нашу вёску рэдка наведвае кіно. Гэтым просім, дапамажыце нам вырашыць і гэтую справу.

Юрка Скепка
Альхоўка

У час адкрыцця ВДТ у Чаромсе.

Вясковы Дом таваровы ў Чаромсе

15 студзеня г. г. жыхары Чаромхі, Гайнаўскага павета, перажылі не малую для іх урачыстасць. Менавіта ў гэты дзень адбылося тут адкрыццё вясковага Дома таваровага, пабудаванага сродкамі Кляшчэляўскай ГС. Пабудова каштавала 1 мільён 200 тысяч злотых. Але затое, калі гаварыць аб абсталяванні гэтага гандлёвага аб'екта, дык сапраўды ёсць тут чым палюбавацца. У Доме знаходзіцца 12 паасобных аддзелаў. Тут можна купіць усё, як кажуць, ад іголкі да матацыкла.

Дзённы абарот тут аблічваецца ад 25 да 50 тысяч злотых. Сваім унутраным выглядам і ветлівасцю прадаўцоў вясковы Дом таваровы ў Чаромсе не ўступае нават сталічным гандлёвым аб'ектам такога тыпу. Пабудова гэтага аб'екта магла адбыцца дзякуючы энергічным клопатам і настойлівасці старшыні ГС у Кляшчэлях Язэпа Абрамовіча і членаў кааператыўнага самаўпраўлення, за што жыхары Чаромхі і ў асаблівасці чаромхаўскія чыгуначнікі вельмі ім удзячны.

Варта падкрэсліць, што ГС у Кляшчэлях наогул шмат сродкаў прызначае на капіталаўкладанні. У 1958 годзе яна пабудавала механічную сталовую. Хочацца пажадаць праўленню і кааператыўнай радзе ГС у Кляшчэлях, каб у гэтых новых аб'ектах, ды не толькі ў іх, як найменш было нястачы, і як найбольш даходу. (вб)

У аддзеле абутку, прадавец Валя Рэнко.

ПАТРЭБНЫ МЛЫН

У вёсцы Чыжыкі (Гайнаўскі павет) існуе сельскагаспадарчы гурток. Ён налічвае 22 члены. Гэта адзін з самых большых па ліку гурткоў на Гайнаўшчыне. І члены яго не спяць «у шапку». Чыжыцкі сельскагаспадарчы гурток мае ўжо агрэгат для малацьбы. Члены гуртка карыстаюцца супольна таксама ўласнымі сельскагаспадарчымі машынамі. Яны шчыра хочуць развіваць сваю дзейнасць.

Вясною мінулага года пры дапамозе павятовага саюза сельгасгурткоў у Гайнаўцы грам. Нічыпар Бурачык, член сельскагаспадарчага гуртка ў Чыжыках, атрымаў дазвол на пушчэнне ў ход свайго электрычнага млына. Акрэсленую частку дахода ён укладаў у касу сельгасгуртка. Такім чынам, вёска мела выгоду, бо не трэба было ехаць у Гайнаўку, каб змалоць некалькі пудоў, і сельгасгурток меў даход, які мог прызначыць на карысныя мэты. Але было так толькі з паўгода, бо фінансавы аддзел ПРН у Гайнаўцы налажыў на млын нармальны падатак. Н. Бурачык перастаў малоць, бо паводле ўмовы акрэслены працэнт меў даваць у карысць сельгасгуртка і мусіў плаціць яшчэ таксама з агульнага дахода падатак. Чыжыкі засталіся без млына.

Добра было б, каб гурток мог купіць свой электрычны млын. Тады было б больш даходу. Апрача аплаты падатку і аплаты за абслугу ўвесь даход заставаўся б у распараджэнні сельгасгуртка. І ўсім жыхарам Чыжык было б таксама добра, бо не патрабавалі б траціць шмат часу на давоз да млына ў Гайнаўку. (мк)

СЕЛЬГАСГУРТОК

Сяляне з вёскі Дубічы-Царкоўныя пастанавілі арганізаваць сельскагаспадарчы гурток і змагацца за лепшыя ўраджаі сваіх палёў і сенажацяў. У сельгасгурток запісалася ўжо 13 гаспадароў. М. П.

Ці ж мы найгоршыя?

Паважаная рэдакцыя. У 4 нумары «Нівы» за 24 студзеня 1960 г. быў надрукаваны ліст з Канюкаў. У гэтым лісце, які падпісаў «Рыгорка», Канюкі прадстаўлены ў зусім няправільным свеце.

Аўтар ліста піша, што няма тут ані гуртка ЗМВ, ані гуртка БГКТ, няма бібліятэкі, ані кіно. Быццам бы тут жывуць адны рэзнікі, якія толькі і вострацць доўгія нажы, каб у наступную нядзелю каго-небудзь зарэзаць, або пакалечыць і г. д.

Як жыхар гэтай вёскі і загадчык школы, я вымушаны сцвердзіць, што ўсё гэта яўная брахня.

У нас існуе гурток БГКТ, які арганізаваўся 25 лютага 1959 г. Гурток налічвае 24 члены. Гэта ў асноўным моладзь, хлопцы і дзяўчаты, якія стараюцца весці сябе культурна і прыкладна.

Зімой у 1959 годзе рыхтавалася да пастаноўкі п'еса «Прымакі», але цяжкасці, якія ўзніклі пры гэтым, не дазволілі правесці гэтае мерапрыемства.

Асноўная перашкода — гэта недахоп памяшкання, у якім можна было б наладзіць пастаноўку.

Са школай моладзь жыве дружна.

Загадчык школы дапамог арганізаваць гурток і клапоціцца ўвесь час аб пабудове сцэны. Аднак школа ў нас надта малая. Гэта звычайная хата, пакрытая саломай, пакінутая селянінам, які выехаў у СССР.

Моладзь планавала як-небудзь памясціцца там і ў гэтым годзе паставіць п'есу. Але зноў перашкодай стала новае рашэнне асветных улад і павятовай рады народовай. Перш, чымсьці паставіць п'есу, неабходна зарэгістраваць драмгурток і атрымаць на гэта згоду і дазвол. Але на гэта ў нас няма грошай. Пастаноўка не можа быць платнай, таму што няма на гэта адпаведных умоў.

Найбольшая бяда нашай моладзі гэта адсутнасць святліцы.

Бібліятэка ў нас таксама ёсць. Яна змяшчаецца ў школе. Бібліятэкай карыстаецца школьная моладзь і дарослыя. У бібліятэцы налічваецца звыш 670 кніжак. У нашай вёсцы ёсць і сельгасгурток, які налічвае 16 членаў. Арганізаваўся ён у 1948 годзе.

А цяпер адносна нажоў. Магу сказаць, што калісьці тут сустракаліся падобныя выпадкі, але не ў такім памеры, як гаворыць аб гэтым Рыгорка.

У нас моладзь спакойная, і калі сюды не прыходзяць біцца яна таксама не чапае. Прыязджае да нас моладзь і з іншых вёсак, нашыя хлопцы і дзяўчаты таксама бываюць у іншых вёсках. Ужо шмат часу на вяселлях ці хрысцінах не было выпадку, каб хто - небудзь быў паранены.

Я, як настаўнік, працаваў і ў іншых вёсках (напрыклад у Цялушках) і не бачу нічога, што адрознівала б Канюкі ад іншых вёсак.

П'юць гарэлку не толькі ў Канюках, дарэчы, у Канюках з выпадку свята. Але дзе ж яе не п'юць?

Канюкі, вядома, вёска бедная, глеба пясчаная, але наогул народ тут гасцепрыемны.

Вядома, ёсць у нас яшчэ і такія, якія парушаюць парадак і спакой вёскі. З імі змагаецца і вёска і міліцыя.

Дзяўчаты нашыя маюць пашану ў аколіцы. Яны не такія «дзікія», як піша аб іх Рыгорка.

Кіно ў нас няма з вядомых прычын: няма будынка, дзе можна было б наладзіць кінасеансы. М. М.

ПЕРАДАВЫ ГАСПАДАР

Мала ёсць такіх жыхароў вёсак, якія ўжо за 1960 год разлічыліся з дзяржавай. Ёзік Майсак належыць да першых гаспадароў у Беластоцкім павеце, якія ўжо за 1960 год заплацілі страхоўку, аддалі мяса і заплацілі 2 раты асэкурацыі. М. Х.

Па слядах нашых лістаў

У «Ніве» за 3 студзеня г. г. мы змясцілі ліст Мікалая Кардаша з Залешан, у якім крытыкавалася кінаперасоўка, якая перастала наведваць вёску. У адказ на крытыку, Акруговае праўленне кіно ў Беластоку паведаміла нас, што, пачынаючы ад лютага г. г., калі толькі дазволіць на гэта стан дарог, вёску Залешана зноў будзе наведваць кінаперасоўка.

У «Ніве» за 10 студзеня г. г. звярталася ўвага павятовай бібліятэкі ў Бельску на патрэбу забеспячэння бібліятэчнага пункта ў Дубне беларускімі кніжкамі.

Як нас паведамляе павятовая бібліятэка ў Бельску, справа разгледжана і ў грамадскую бібліятэку ў Боцьках, якая абслугоўвае, між іншым, і вёску Дубна, накіроўваецца вялікая колькасць беларускіх кніжак.

Нядаўна таксама мы пісалі аб дрэнным пісьманосцы, які абслугоўваў вёску Хамутоўцы. Як нас паведаміла паштовая ўстанова ў Крушынянах, гэтага пісьманосца звольнілі з працы.

„N I W A"

Organ ZG BTSK. Adres ZG BTSK: Białystok Warszawska 11 tel 54-14

Redaguje Kolegium Adres redakcji: Białystok ul. Wesołowskiego 1 tel. centr 37-41 red naczelny i sekretariat 25-89

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa"

Warunki prenumeraty w Polsce miesięcznie — 2.40 zł kwartalnie — 7.20 zł półrocznie — 14.40 zł rocznie — 28.80 zł

Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch" Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł półrocznie — 20.30 zł i rocznie — 40.60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA" Warszawa Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto N B P Warszawa 2-6-51 Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4,16 Nkł. 5.000 Biłk N

СОН і ЯВА

Гісторыя знала аднаго Канрада.
І Адольфа яна ўжо пазнала.
Канраду нашаму такая рада:
Сядзі ты лепш пад пакрывалам.

Дзень быў працавіты: некалькі прамоў, некалькі дыпламатычных візітаў і абедаў.

Заснуць жа ён не мог. Праблемы, на меру яго становішча, не давалі спакою старой галаве. Атамны гадзіннік фірмы «Уоштыгтоон корпорэйшэн» даўно ўжо прабіў поўнач, а ён толькі - толькі заснуў. Сон зараз быў благаславеннем для яго душы. Маршчыны праглядалі на яго змучаным твары. Ён адчуваў сябе зусім здаровым, маладым, рэзкім. Раптам сэрца яго ўсхвалявалася: ён убачыў каля сябе анёла. Але гэта не быў звычайны анёл, якіх ён многа бачыў пры аўдыенцыі ў папы. Гэты быў рослы, са стракатымі чорнымі вусікамі пад доўгім носам; позірк у яго быў мяцежны, а касмык чорных валасоў звісаў на левую старану ілба.

— Добры дзень, каханы сябра! — сказаў анёл. — Ты мяне часта прызываў у апошні час, дык я і тут.

У гаспадара забілася сэрца ад радасці.

— Майн гот! — усклікнуў ён. — Гэта ж ты! Калі ласка!

— Супакойся, сябра. Шкада часу. Сёння забіраю цябе з сабой.

— Яволь, майн гот!

І вось яны ўжо ў паветры.

— Пабач, сябра, — загаварыў анёл. — Ці бачыш ты гэтыя гарады: Штэцін, Данцыг, Кэнігсбэрг, Брэслаў, Познань, Катовіц, Варшаў, Бэзірк Бялісток? Бачыш ты, сябра мой? Пабач, колькі там цяпер заводаў, новых дамоў, зялёных паркаў, дзіцячых садоў. Дык гэта ўсё маё. Чуеш, сябра, маё!

— Яволь, майн гот! — адказаў гаспадар. — Я ўсё гэта бачу і клянуся табе, што ўсё гэта зноў вернецца да нас. Нам патрэбен жа прастор і мяса, майн гот!

Раптам усё замуцілася, ён апынуўся на Чырвонай плошчы ля Крэмля. У яго вачах распускаліся ружы, з усіх бакоў бушаваў агонь — дагаралі рэшткі будынкаў, а дзесьці за горадам на гарызонце паднімаўся ўгору велізарны слуп дыму і пылу. У яго ног калона за калонай праязджалі магутныя танкі, праходзіла ў сталь закованае войска, а паветра адгукалася гоманам лятаючых супэркрэпасцей. Яго спадарожнік, анёл, падскокваў з радасці. Ён шаптаў сябру да вуха:

— О, так! О, так! Вельмі прыгожа!

І самога гаспадара — героя прыліў нястрыманай радасці раздуваў як балон. Ён падняўся ўгору, і яго чорныя крылы разварнуліся на некалькі тысяч кіламетраў.

— Ох, прастор, прастор! — гукнуў ён, быццам волат. — Гэта ж усё маё, маё! Цяпер спакойна магу чакаць смерці.

Бязмежная радасць і заспакаенне разлілося па яго старым целе. Але ў тую ж хвіліну пачуў ён, што хтосьці далікатна трогае яго за рукаў:

— Эксцэленцыя, эксцэленцыя! Устаньце, калі ласка!

— Ідзі ты прэч! — сонна прамармытаў ён.

— Эксцэленцыя, — паўтарыўся голас. — Надзвычайнае камюніке. «Учора, 26 студзеня, гэтага года, у 10 гадзін вечара маскоўскага часу Савецкі Саюз правёў паспяховы вопыт з магутнай ракетай далёкага дасягу. Прадугледжваецца наступныя вопыты. Яны паслужаць чалавецтву ў яго намаганнях да заваявання космаса.

— Што?! — закрычаў ён, сарваўшыся з ложка.

— Надзвычайнае камюніке, гер канцлер...

— Пішы пратэст!

ВІКТАР РУДЧЫК

ХІТРЫ РЫБАК

ЦІП-ТОП і СТОП

Куплю насценны гадзіннік. Хаця заплачу 430 зл., але ён выгодны, заводзіцца раз у два тыдні. Не звоніць, не будзе разбуджваць непатрэбна ўночы, — разважаў гр. У. Петручук з вёскі Чыжыкі (Гайнаўскі павет).

Паехаў у Гайнаўку і ўвечары меў у хаце прыгожы, як цацка, гадзіннік. Цешыўся У. Петручук, баяўся нават многа на яго глядзець, каб не пашкодзіць яму... ў ходзе сваімі вачыма. Услед за ходам гадзінніка Петручук паўтарыў некалькі раз «ціп-топ..., ціп-топ» і здаволены лёг спаць.

Ганіцай прабудзіўся і насцярожана пачаў слухаць. Быў ўвераны, што зноў пачуе біццё гадзіннікавага сэрца ў рытме «ціп-топ». Але пачуў толькі, як дзесьці пад шафай мыш вастрыла свае зубкі, каб дабрацца, відавочна, да святочнай каўбаскі..

Петручук працёр вочы, падыйшоў да гадзінніка, а ён маўчыць, як у рот вады набраўшы. Не пачуў прыемнага «ціп-топ». Не разгадаўся адразу. «Можа я дрэнна яго ўставіў, — падумаў. — Але, стоп, пабачу дзе і хто яго зрабіў». Сягнуў па ліст паперы, які яму ўручылі разам з гадзіннікам. «Гарантыя... Ага, з яе ўсё даведаюся», — меркаваў у голас. І пачаў чытаць:

№ 179205, okres gwarancji 1 rok od daty produkcji. 9.X.59 r. Nazwa zegara MSD/d; typ zegara: niemy (тут прыдадумаўся... «Ага, гэта значыць, што не звоніць»...) Gatunek: I. Adres firmy: Toruńska Fabryka Wodomierzy, Toruń ul. Bydgoska 108/110.».

Петручук далікатна парушыў гадзіннік, а ён: «ціп-топ» і зноў «стоп». Ні сюды, ні туды, а 430 зл. выдаў. Панёс гадзіннік у Гайнаўку да гадзіннікавага майстра. Майстар, як майстар, узяў 100 зл. за рамонт, а гадзіннік у далейшым «стоп» і «стоп».

— Навошта я яго купіў. Адсюль у Гайнаўку 7 км. Гадзіннік цяжкі. У маіх гадах насіць мне яго ў Гайнаўку цяжка, — разважаў Петручук. — А колькі грошай трэба выдаць, каб ён «ціп-топаў», невядома. Напішу да фабрыкі ў Торунь

І гр. Петручук напісаў ліст да фабрыкі, якая выпрадукавала гадзіннік, звярнуўшы ўвагу на «Гарантыю», але да гэтай пары дырэкцыя торунскай фабрыкі вадамераў маўчыць таксама, як і яе гадзіннік. А трэба, каб адазваўся.

М. К.

ДА АНДРЭЯ САМАСЕЯ АД МІКІТЫ ВАЛАКІТЫ

Дарагі Ты наш, Андрэйку,
Памясці маю стацейку.
Я Ваш сябра, Валакіта,
Памясці... і будзе квіта

Пашырыць хачу вось гэтак
Арцель Вашу. Добра мэта?
Калі так, не адкідайце
Й да кампаніі прымайце.

Мікіта Валакіта

Арцель хочаш пашырыць Ты?
Што ж, не мелі Валакіты —
Няхай будзе Валакіта,
Абы толькі шыта-крыта.

АНДРЭЙ САМАСЕЙ

ПАСАЛАДЗІЎ

Аднойчы зайшоў грамадзянін да сталоўкі, каб гарачай стравы з'есці. Але там гарачай стравы не было. Папрасіў ён тады шклянку кавы. Памяшаўшы паспрабаваў — не салодка. Кліча афіцыянтку і кажа, што кава не салодка.

— А вы мяшалі? — пытае яна — Бо наш цукар не хутка растае.

— Мяшаў, мяшаў, — адказвае грамадзянін.

І яшчэ раз памяшаў.

— Ну, як, салодка? — цікавіцца афіцыянтка.

— Не, не салодка, — адказвае грамадзянін.

— А як вы мяшалі, управа, ці ўлева?

— Як то, управа, ці ўлева? — здзіўляецца грамадзянін, — я мяшаў вось так.

Ён пачаў зноў мяшаць. Мяшае і бачыць, што мяшае ўправа. Прыкмеціўшы гэта, грамадзянін і кажа:

— Управа.

— Тады нічога дзіўнага, што кава не салодкая. Калі вы мяшалі ўправа, то цукар пайшоў налева. — адказала афіцыянтка.

МІКІТА ВАЛАКІТА

СТРАХ

Суддзя да абвінавачанага:

— Ці баяліся вы, калі кралі партфель з грашыма?

— Так, пане суддзя, баяўся, што будзе пусты — адказаў абвінавачаны.

Леанід Лesнік

СЛОН І МУХА

Слон, праходзячы па мосце, ускалыхнуў яго, а сядзеўшая на слану муха сказала: «Ну і затрэслі мы мост».

Міхась Раманюк
Прыбудкі

ВУЧОНЫ САБАКА

Стаіць міліцыянер з сабакам і гутарыць са знаёмым.

— Чаму твой сабака так ёжыцца? — пытае міліцыянера яго знаёмы.

— Ён заўсёды ёжыцца, калі бачыць перад сабою злодзея, — адказаў міліцыянер.

Мікола Сушч
Парцава

НА КІРМАШЫ

— Скажыце праўду, ці конь ваш не баіцца?

— Даражэнькі, нічога не баіцца, нават у начы сам спіць у хляве.

Уладзімір Красоўскі
Пянькі

ЛЮБОЎ

— Мілая мая, — кажа Коля да Мані, — я цябе так люблю, што паляцеў бы за табою на іншую планету.

— За мною то ты паляцеў бы. Але першым то напэўна баяўся б, — адказала Маня.

Канстанцін Белюк
Сідарка